

Берастоўскі А.В.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі,

Мінск, Беларусь

ПРАБЛЕМЫ НАВУЧАННЯ ЗАМЕЖНАЙ МОВЕ Ў НЕЛІНГВІСТЫЧНЫХ ВНУ Ў ПЕРШАЙ ЧВЭРЦІ ХХІ СТ.

Кожны этап гісторыі палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця грамадства нясе свае выклікі выкладчыкам замежных моў. Паспрабуем акрэсліць найбольш відавочныя праблемы навучання замежным мовам у нелінгвістычных ВНУ першай чвэрці бягучага стагоддзя.

Адданаць метадам, сродкам і тэхналогіям навучання мінулага стагоддзя. Многія выкладчыкі раслі і фарміраваліся ва ўмовах, якія істотна адрозніваюцца ад цяперашняга ладу жыцця. Аўтарытэт сваіх уласных выкладчыкаў і старэйшых калег разам з элементамі падсвядомай настальгіі па «старым добрым часе» можа падштурхоўваць нават маладых супрацоўнікаў ВНУ карыстацца новымі метадамі, сродкамі і тэхналогіямі навучання ў аб'ёме, які не адпавядае выклікам часу. Так заданні з перакладам тэксту з папяровай кнігі з дапамогай папяровага слоўніка былі актуальны ў СССР, калі не было ні сродкаў глабальнай камунікацыі, ні развітых сістэм машыннага перакладу, ні масавай даступнасці сустрэч з носьбітамі замежных моў у сябе на Радзіме ці за мяжой. Але ХХІ ст. ставіць задачу навучання навыкам камунікацыі з носьбітамі замежных моў, таму акцэнт на навучанне навыкам вуснага і пісьмовага перакладу не адпавядае патрэбам часу, калі гаворка ідзе не пра падрыхтоўку перакладчыкаў і іншых спецыялістаў у галіне лінгвістыкі. Неабходна адводзіць больш часу на камунікатыўныя практыкаванні. Нажаль, назіраюцца сітуацыі, калі выкладчыкі замежных моў не заўважаюць розніцы паміж падрыхтоўкай

лінгвістаў і студэнтаў нелінгвістычных спецыяльнасцяў і вучаць іх паводле аднолькавых схем, што не адпавядае ні выклікам часу, ні патрэбам спецыялізацыі навучэнца.

Цяжкасці засваення новых метадаў і тэхналогій і карыстання імі. Сучасныя інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі (ІКТ) звычайна робяць інтуітыўна зразумелымі. Аднак тэхналогіі, прызначаныя для адукацыі ці дзелавой камунікацыі (Zoom, Moodle і іншыя), маюць мноства функцыянальных асаблівасцяў, якія праблематычна засвоіць хутка. Цяжкасці могуць ствараць і недахоп тэхнічных сродкаў навучання ў аўдыторыях, і перабоі з доступам у інтэрнэт ці з электрычнасцю. У такіх умовах выкладчыку, звыкламу да метадаў і тэхналогій мінулага часу, бывае цяжка выходзіць з зоны камфорту.

Неабходнасць трымацца навучальных планаў, праграм, іншых нарматыўна-прававых дакументаў пры правядзенні заняткаў. Не сакрэт, што дакументы, якія рэгламентуюць дзейнасць выкладчыка, не заўсёды ідуць у нагу з часам. У такіх умовах патрабаванні да правядзення заняткаў могуць абмяжоўваць магчымасці праводзіць камунікатыўныя практыкаванні і карыстацца сучаснымі лічбавымі тэхналогіямі.

Недахоп матывацыі некаторых выкладчыкаў да прафесійнага развіцця. Вопытныя выкладчыкі звычайна маюць добрую базу напрацовак, якімі рэзультатыўна карыстаюцца. А ў сферы адукацыі не заўсёды існуе сувязь паміж паспяховым засваеннем новых метадаў і тэхналогій навучання і кар'ерным ростам і/альбо матэрыяльным узнагароджаннем педагогаў. У такіх абставінах матывацыя асабістага прафесійнага развіцця можа быць нізкай, асабліва ў кантэксце іншых вышэй пералічаных праблем.

Але акрэсленыя праблемы навучання замежным мовам у сучасных нелінгвістычных ВНУ магчыма пераадолюваць. Напрыклад, недахоп асабістай матывацыі пераадолюецца разуменнем магчымасці істотных перамен: могуць змяніцца патрабаванні да эфектыўнасці працы выкладчыка

ВНУ, можа ўзнікнуць неабходнасць працаваць у новых умовах і паводле іншых патрабаванняў. Таму выкладчыку замежнай мовы неабходна быць гібкім, гатовым вучыцца тым метадам працы, якія адпавядаюць выклікам часу.

Мы раней пісалі пра праблемы і перавагі выкарыстання лічбавымі камунікацыйнымі тэхналогіямі і, сярод іншага, адзначалі праблемы магчымых збояў у працы платформ відэасувязі і адсутнасць магчымасці праводзіць работу ў парах у версіі праграмы BigBlueButton для мінскіх ВНУ. Рашэннем такіх праблем у нашым выпадку стала магчымасць мець альтэрнатыўныя тэхналогіі камунікацыі [1, 367]. І менавіта наяўнасць некалькіх варыянтаў правядзення заняткаў служыць добрым адказам на цяжкасці, звязаныя з выкарыстаннем ІКТ на занятках па вывучэнні замежнай мовы. І не патрабуе доказаў факт: кожны навук набываецца паступова, праз мноства практыкаванняў, навук карыстання сучаснымі тэхналогіямі робіцца дасканалым праз прымяненне.

Акрамя ІКТ важную ролю ў паспяховым вывучэнні замежных моў (у тым ліку і не ў лінгвістычных ВНУ) іграюць камунікатыўныя практыкаванні. Выкладчыкі беларускіх ВНУ робяць намаганні ствараць дапаможнікі, якія б адпавядалі і патрэбам студэнтаў пэўных спецыяльнасцяў, і неабходнасці навучання навікам іншамоўнай камунікацыі. Таксама існуюць правераныя часам вучэбныя комплексы, дзе можна знайсці дадатковыя матэрыялы для развіцця камунікатыўных навикаў. Напрыклад, для вывучэння англійскай мовы добра зарэкамендавалі сябе комплексы New Headway, New English File і Cutting Edge.

Праблема адпавядання НПА патрэбам часу таксама не з'яўляецца непераадольнай. Распараджэнні, праграмы і планы не могуць рэгламентаваць кожную хвіліну заняткаў, таму выкладчык можа

выкарыстоўваць дадатковыя матэрыялы, каб нівеліраваць недахопы рэгулятыўных дакументаў.

Што тычыцца праблемы кансерватыўнага стаўлення да метадаў, тэхналогій і сродкаў навучання, якое можа панаваць у педагагічных калектывах, то яе ў некаторай ступені дапамагае пераадольваць сістэма ўзаемных наведванняў паміж выкладчыкамі, пры ўмове, што да яе ставяцца без фармалізму і што ў калектыве падтрымліваюць дружалюбную атмасферу.

Нарэшце, сваю ролю ў падрыхтоўцы выкладчыкаў да патрабаванняў сучаснай сістэмы адукацыі іграе і магчымасць павышэння кваліфікацыі праз адпаведныя курсы. Як і ў выпадку з узаеманаведваннем заняткаў, поспех падобных мерапрыемстваў немагчымы пры фармалізме з боку слухачоў ці выкладчыкаў курсаў. Калі адразу імкнуцца прымяняць у навучальным працэсе атрыманыя веды і навыкі, павышэнне кваліфікацыі педагога не будзе марным.

XXI стагоддзе прынесла свае выклікі выкладчыкам замежных моў. Але кожная з вышэй акрэсленых цяжкасцяў можа быць пераадолена і ўжо пераадольваецца многімі нашымі калегамі, якія імкнуцца да прафесійнага самаразвіцця, вучацца карыстацца новымі метадамі і тэхналогіямі навучання і пераймаюць вопыт у іншых педагогаў.

Літаратура

1. Берастоўская, М.В. Параўнанне папулярных сродкаў відэасувязі ў выкладанні замежных моў студэнтам немоўных спецыяльнасцяў на прыкладах БДУ і БДУІР / М.В. Берастоўская, А.В. Берастоўскі, С.В. Завалокін // Современные средства связи: материалы XXVI Междунар. науч.-техн. конф., Минск, 21-22 окт. 2021 г. / Белорусская государственная академия связи ; редкол.: А.О. Зеневич [и др.]. — Минск, 2021. — С. 366.